

АДОЛАТ

Ижтимоий-сиёсий ва ҳуқуқий газета

● Бугун — Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИГА

Кадрли дўстлар! Аввало, ўзининг машаққатли меҳнати, ижодий салоҳияти билан жамиятимизда демократик матбуот ривожига муносиб ҳисса қўшиб келадиган сиз, журналистларни, барча оммавий ахборот воситалари ходимларини кутлуг байрамингиз билан муборакбод этишга ихозат бергайсиз.

Бугун газета ва журналлар, радио ва телевидение таҳририятларида, нашриётлар, матбаа корхоналари, матбуот тарқатиш идораларида хизмат қилаётган, бир сўз билан айтганда, умрини шу соҳага бағишлаган захматқаш инсонларнинг касб байрамидир.

Шу билан бирга, ушбу сана эркин сўз, ҳолисона ахборотни ўзи учун маънавий эҳтиёж деб биладиган, матбуот орқали ўз билим ва тафаккури, дунёқарашини кенгайтиришга интиладиган ҳар бир одам ҳаётида алоҳида ўрин тутади, деб айтсак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Мана шу айём муносабати билан биз матбуот ва ахборот воситаларини қизгин табриклар, уларнинг серкирра фаолиятига эътибор қаратар эканмиз, журналистларнинг оғир ва масъулиятли меҳнатини тасаввур қилиш, баҳолаш билан бир қаторда, яна бир бор мамлакатимиз оммавий ахборот воситаларини жаҳон андозалари даражасига кўтариш, бу ишга ўз ҳиссамизни қўшиш ҳақида ўйлашимиз табиий.

Бугун юртимизда халқимиз, аждодларимиз неча асрлар орзу қилган, умумбаршарий ва миллий гоғлар ҳамда кадрларнинг уйғунлигига асосланган янги давлат, янги ҳаёт, инсон эркин нафас олади, ўз фикрини мустақил ифода этиш имконига эга бўлган очик жамият қуриш ва дунёдаги тараққиёт тоған демократик давлатлар билан ҳамнафас ва ҳамкор бўлиб яшаш - бизнинг эзгу мақсадимиздир.

Бугун биз, янги ХХI асрнинг ўзига хос белги-аломаати бўлиши маълумоти «портлаш» рўй бераётган глобаллашув шароитида, ахборот коммуникациялари шиддат билан ривожланиб бораётган бир даврда яшашимиз керак.

Илгари фараз қилиш ҳам қийин бўлган замонавий ахборот технологиялари ёрдамида дунёнинг уч чеккасидан бу чеккасига яқин тезлигида маълумот ўзатиш, ҳатто рангли тасвирларни etkazиб бериш ҳам оддий ҳолга айланиб бормоқда.

Ўшунинг учун ҳам бугун журналистлардан ичимизга халақит бераётган ана шундай асоратларни бартараф этиш, жамиятимизда эркин фикр муҳитини қарор топтириш йўлида белни маҳкам боғлаб хизмат қилиш талаб этилмоқда.

Мен ишонман, ўз Ватани ва халқига садоқатли бўлиш, азалий қадриятларимизни асраб-авайлаш, эл-юртимизнинг келажагига ишонч билан қараш масаласида бизнинг журналистларимиз ҳеч қандай кам бўлмаган ва ҳеч қандай кам бўлмайди.

Азиз дўстлар! Барчангизни бугунги байрам билан яна бир бор кутлар эканман, фурсатдан фойдаланиб, аввало, матбуот соҳасига йўқ меҳнати синган мўътатар оқсоқолларимизга, яна узоқ йиллар орамизда юринг, соғ-омон бўлинг, деб ўз журмат-эҳтиромимни изхор этмоқчиман.

Матбуотимизнинг кутлуг даргоҳига катта орзу-умидлар билан кириб келаётган навқирон авлод намояндасига эса, сизлар халқимизнинг олий мақсадларини рўёбга чиқариш, ёруғ келажагимизни барпо этиш учун билимингиз, бор куч-ғайратингизни сафарбар этасиз, деб ишонч билдираман.

Хаммангизга сихат-саломатлик, бахту саодат, ижодий қувончлар ёр бўлишини тилайман.

Ислом ҚАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.

«Самарқанд матбуот уюшмаси» ходимлари ярим миллион нусхадан ортиқ вақтли матбуот нашрларини эгаларига ўз вақтида etkazишади. Ҳозиржавоблик, ишчанлик улар учун хос фазилат. Ҳозир вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида уюшманинг ўз бўлимлари очилган ва зарур транспорт билан таъминланган. Бу ерда газета ва журналларга йилнинг қолган 6 ойи учун обуна ҳам уюшқоқлик билан etkazилмоқда.

СУРАТДА: матбуот уюшмаси раҳбари Зарема Цицерман, обуна масъул ходимлари Татъяна Емурнова ва Майсара Қосимова галдаги режаларни муҳокама этишмоқда. Зоҳир ТУРАҚУЛОВ олган сурат.

ЎНИБ ИЖОД ҚИЛИШ ЗАМОНИ

Мустақилликка эришганимиздан кейин оммавий ахборот воситаларига бўлган эътибор тобора кучайди. Матбуот эркинлиги, деган ибора тилимизда тушмай қолди. Зеро, Бош Қомусимиз бўлган Конституциямизнинг 67-моддасида, «оммавий ахборот воситалари эркиндир ва қонунга мувофиқ ишлайди. Улар ахборотнинг тўғрилиги учун белгиланган тартибда жавобгардирлар. Цензурага йўл қўйилмайди», деб ёзиб қўйилди. Бош Қомусимиздаги мазкур қонунда журналистларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи кўплаб қонунлар юзга келди. Бугун журналист тўлиқ ҳуқуқий ҳимояга эга.

Журналистларнинг ижод қилишлари учун ҳам таҳририятлардан барча шароитлар яратилган. Замонавий компьютерлар қаламқашлар ишини осонлаштирмоқда. Телевидение ва радиода янги техникалар ахборот тарқатишнинг тезкорлигини таъминламоқда. Барча шароитлар яратилди, имкониятлари қулай бу даврда яхши ижод қилиш, қаламни чархлаб бориш журналистнинг вазифасидир.

Бугунги давр журналистларнинг ихтисослашувини талаб этмоқда. Илгарилари журналист барча соҳани бирдай ёритаверарди. Шунинг баробарида ёзганларида соҳавий мукамаллик кўзга ташланмасди. Ихтисослашнинг ўзига хос томони шундаки, журналист қайсида бир соҳанинг мутахассиси бўлади. Шу соҳанинг ичига чуқурроқ кириб боради, ютуқ ва муаммоларни беш қўлдай билиш имконига эга бўлади. Ёзганда таҳлил кучаяди, муаммоларни ечишга ўз ҳиссасини қўшади. Ҳозирги пайтда матбу-

отимизда спортчи-журналист, қуқуқшунос-журналист, кишлоқ хўжалигини ёритувчи журналист, шифокор-журналист каби иборалар кўплаб учраётди. Бу албатта, олиб борилаётган ислохотлар туфайли ихтисослашаётган журналистларнинг қулайлиги бораётганлигидан далолатдир.

Журналист ахборот тўплаш ва текширув ўтказиш ҳуқуқига эга.

Журналист ўз текширувларининг натижаларини оммавий ахборот воситалари, ўзини-ўзи бошқариш органлари, жамоат бирлашмалари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва мансабдор шахсларга ихтиёрий равишда тақдим этиши мумкин. Журналист текшируви даврда у қўлга киритган материаллар ва ҳужжатлар олиб қўйилиши ёки қўздан кечирилиши мумкин эмас. «Бу талаб «Журналистик фаолиятни ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуннинг 9- моддасида қатъий белгилаб қўйилган.

Лекин жойларда айрим мансабдор шахслар томонидан журналистга бўлган муносабат рисоладагидек эмас.

«Йилнинг энг фаол журналисти» танлови голиби ва совриндорлари деб топди: Комилжон ШАМСИДИНОВ - Ўзбекистон телевидениесидаги туркум ижтимоий-сиёсий кўрсатувлари учун. /«Журналист»/ Абдуваҳоб ПИРМАТОВ - «Халқ сўзи» газетасида эълон қилинган мақолалари учун. /«Халқ сўзи» газетасининг Навоий вилоти бўйича мухбири/ Тўлқин РЎЗИЕВ - Болалар спорт мавзусидаги чиқишлари учун. /«Спорт» газетаси мухбири/ Виктор ДЕГТЯРЕВ - Халқ мавзудаги мақолалари учун. /«Правда Востока» газетаси бош муҳаррири ўринбосари/ Ҳадича ҚАРИМОВА - Маънавий-маърифий мавзудаги мақолалари учун. /Фаргона вилоти Охунбосари/ Абдуғани ЖУМАЕВ - Республика матбуотида босилган фотопублистик асарлари учун. /«Ёшлик» журналы/ Қуйдаги журналистлар рағбатлантирувчи мукофот соҳиблари бўлишди: Жўра Боборахмат /ЎЗТВ/, Турсунбой Ботирбеков /ЎЗА/, Норбек Ниёзов /Ўзбекистон радиоси/, Марат Таумуратов /Қорақалпоғистон телерадиокорпорацияси/, Феруза Полтаева /«Ёш куч»/ журналы, Менгнор Олломурад /«Кишлоқ ҳаёти» газетаси/.

ОЛИЙ МАЖЛИСДА

Олий Мажлис Матбуот ва ахборот қўмитасининг жорий йил Назорат-таҳлил фаолияти юзасидан йиғилиши бўлиб ўтди. Уни қўмита раиси Ҳ. Хошимов бошқарди. Йиғилишда Ўзбекистон Республикасининг «Реклама тўғрисида»ги ва «Ноширлик фаолияти тўғрисида»ги қонунларининг Қорақалпоғистон Республикасидаги ижросига оид масала муҳокама қилинди. Йиғилишда бу борада Қорақалпоғистон Республикасида муайян ишлар амалга оширилаётгани таъкидланди. Йўл қўйилаётган камчиликларга ҳам эътибор қаратилди. (ЎЗА).

МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ ҚЎМИТА ТУЗИЛДИ

Ўш шаҳрида «Савдони ривожлантиришга қўмаклашиш» мавзuida ўтказилган давра суҳбатида Фарғона водийсига қирувчи етти вилоятнинг давлат тузилмалари ва хусусий сектор вакиллари иштирок этди. Ушбу халқаро тадбирни «Прагма» корпорациясининг Савдо ва инвестиция ҳамда Тадбиркорликни ривожлантириш бўйича лойиҳалари ва АҚШ Халқаро тараққиёт агентлиги уюштирди. Учрашувнинг мақсади Фарғона водийсиде чегараолди савдосини олиб борувчи кичик ва ўрта корхоналар учун амалий муҳитни тақомиллаштириш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишдан иборат эди. Ўш вилоти губернатори Нақон Қасиев давра суҳбати ташаббусини қўллаб-қувватлаб, уни ўтказишга ёрдам кўрсатди. Ўзбекистоннинг Наманган, Андижон ва Фарғона вилоятлари, Тожикистоннинг Сўғд вилоти, Қирғизистоннинг Боткен, Жалолобод ва Ўш вилотлари вакиллари Фарғона водийсиде савдо учун қулай муҳит яратишга ёрдам берадиган лойиҳа ва тадбирлар дастурини ишлаб чиқишди. Учрашувда ҳокимлик ходимлари, назорат ташкилотлари, солиқ ва боғжона идоралари вакилларидан иборат мувофиқлаштирувчи қўмита тузилди. Қўмита икки еклама солиққа тортиш, виза, чегараларни кесиб ўтиш, қўшма корхоналар тузишга қўмаклашиш, минтақавий сайёҳлик масалалари билан шуғулланиди. «Туркистон-пресс»

БЮДЖЕТ-ТАРАҚҚИЁТИМИЗ АСОСИ

Аввало бюджет нима деган саволга жавоб берсак. Бюджет—тегишли ҳудуднинг ривожланиши, аҳоли турмуш шароитини яхшилашида муҳим аҳамиятга эга асосий воситадир. Шунинг учун уни тасдиқлаш, ижроси ҳақидаги ҳисоботларни тасдиқлаш маҳаллий вакиллик органларининг мулқ ва қолатиға қиради. Бюджетни тасдиқлашда даромадларнинг умумий миқдори, унинг манбалари, шунингдек, харажатлар белгиланиб, ҳар бир соҳа учун ажратилган маблағлар кўрсатилади. Бу ҳудуд хўжалигини молиялаштириш, ижтимоий-маданий тадбирлар ва давлат органларини пул билан таъминлашни ўз ичига олади.

Ҳозир Бозор иқтисодиёти шароитида бюджет масаласи, молия ишлари жуда муҳим ва мураккаб масаладир. Ҳар бир ҳудуднинг ривож, аҳолисининг турмуш шароити, ижтимоий ҳимояси, кам таъминланган оила ва шахсларнинг етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, ҳар бир ҳудуд давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларни тўғри ҳал қила билишига боғлиқ. Бунда маҳаллий бюджетга тушадиган солиқ ва йиғимларнинг тури, миқдорини белгилаш алоҳида ўрин тутади.

Бюджетнинг даромадлари асосида сарф харажатлар вуҷудга келиб, маҳаллий ҳокимият органларининг сарф харажатлари, маҳаллий хўжаликни ривожлантириш, аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш, ижтимоий-маданий тадбирларни амалга ошириш, давлат органларини сақлаб туриш учун сарфланадиган маблағлардан иборатдир.

Маҳаллий бюджетларни даромадларини мустаҳкамлаш харажатларини барқарорлаштириш, уларни даромад базасини кенгайтириб бориш ҳозирги даврдаги долзарб масалалардан биридир. Маҳаллий бюджетларнинг даромад базаси ҳудудларда яратилаётган миллий даромад, яъни ишлаб чиқаришни ривожланиш даражаси, даромадларини доимий ва бир маромда тутиши, маҳаллий ҳокимият органларининг маҳаллий бюджетларини даромадларини оширидан манфатдорлиги билан бевосита боғлиқдир. Маҳаллий бюджетларни даромадларини оширишнинг ички резервалари ҳудудларда ишлаб чиқаришни ривожланиши, жойларда иқтисодий ислохотларни амалга оширилиши билан чамбарчас боғлиқдир.

Маҳаллий бюджет даромадларини режалаштиришда бюджет йили учун олдинги йил пойдевор қилиб олинади. Лекин Бозор иқтисодиёти шароитида корхона ва ташкилотларнинг шароити мослашиш маълум бир вақтни талаб қилади. Бозор механизмига мослашиш босқичма-босқич амалга оширилади. Шунинг натижасида корхона ва ташкилотлар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китобларда маълум узилшилар мавжуд бўлади. Бу ўз навбатида корхона ва ташкилотларнинг ишлаб чиқариш циклини тўлиқ амалга оширишга халақит беради. Натижада режада кўзда тутилган маҳсулотни сотиш бўйича тахминий кўрсаткичлар баҳарилмай қолади. Бу ўз навбатида бюджетта режалаштирилган солиқ тушумлари миқдорининг бюджетта тушмай қолгани хавфини туғдиради. Корхоналарнинг бюджетдан боқиманда қарзлари ошади.

Маҳаллий бюджетларнинг солиқ ва бюджет системаларини мувофиқлаштирилишида—корхоналардан олинандиган фойда солиғи, жисмоний шахслардан олинандиган даромад солиғи каби маҳаллий бюджетларнинг бошқариладиган даромадларини қайта қўриб чиқиш ва давлат томонидан улардаги имтиёзларни кенг қўлама бекор қилиниши муҳим аҳамиятга эга.

Бу тадбирларнинг амалда қўлланилиши—солиқ йиғимларининг ошириши, солиқ системасининг иқтисодий ўсиш масалаларига мос келишини таъминлайди. Шу билан бирга маҳаллий бюджетлар даромадларини оширади. Ойбек НУРУЛЛАЕВ, Нейматжон РЎЗМЕТОВ, Тошкент Молия институти магистрантлари.

Этироф

ҲАЁТ КЎЗГУСИ

ёки матбуотимизнинг истиқлол йўлига бир назар

Ер юзиде мамлакатлар, миллатлар хилма-хил бўлганидек, касб-хунарлар ҳам ранг-баранг ва кўлдир. Бу ўринда бирор бир касбни, бирон бир соҳани камситмайлик, албатта. Мустақиллик эва нафақат одамларимизга, балки касб-хунар соҳибларининг ҳам эркини ўзларига қайтариб берди. Асосий Қомусимизда матбуот ва сўз эркинлигига имкон берилди. Зеро, матбуот ва оммавий ахборот воситаларининг ходимлари аъёнаний байрам қилинадиган кун ҳам қонун йўли билан белгилаб берилди. 1993 йилдан бошлаб, ҳар йили қалам аҳли—27 июни Матбуот ва оммавий ахборот воситалари (ОАВ) ходимларининг байрами сифатида нишонлаб келадилар. «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги илк қонун эва ўша йили июнда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XII сессиясида қабул қилинган эди. Мана бу фарахбахш байрамни биз ҳар йили нишонлаётимиз. Унинг шунқу қалбларимизни тўлқинлантирмоқда.

Бугунги кунда бахтлилик ва нобахтлик ҳақида сўз кетганида, биз, албатта баралла айтмаймики, бахтлилик—Бахтли бўлганда ҳам, Мустақил, Озод, Эркин ва Хур Ватанинг қалам аҳли-журналистлар оиласининг бир аъзосидеи деа олами. Бу факрли касб, одамларга қўмак берадиган, юрт ривожига ҳисса қўша оладиган касбдир. Нега факрлимиз? Чунки, журналистлар оддий одамлардан фарқли ўлароқ, воқеа-ҳодисаларни таҳлил этиш ва мушоахалашада беш-ўн йил олдинроқ юрмоғи керак, зарур ва шарт.

Мамлакатимиз матбуот ва оммавий ахборот воситаларининг вакиллари бурчи бўлган энг асосий вазифа мустақиллик гоғларини, ички-ташки сиёсатини, ижтимоий, маданий-маърифий тибийёт ва таълим, иқтисодий соҳаларда олиб борилаётган, наинки барча-барча ислохотларни, мураккаб ва зиддиятли жараёнларни борлиғича, тўғри ва халқчил тақинда ёритиб бормоқлари керак. Журналист тақинидаги ноҳилислик шахс маънавия-

ти ва юрт тақдирига салбий зарба бўлади. Журналист ҳам оқ ҳалатли шифокорга ўхшаш, қатъиятга қонунларга бўйсунадиган инсон эканлигини ҳеч қачон унутмаслиғи зарур. Мустақиллик ва журналистика. Бу ўринда Ўртбошимизнинг қуйидаги сўзларини бир эслаб ўтамиз: «Биз учун Мустақиллик—энг аввало ўз тақдиримизни қўлимизга олиш, ўзалигимизни англаш, миллий қадриятларни, урф-одатларни тиклаш, барчамиз учун мўътатар шу Ватанда, ҳар бир хонадонда тинчлик, оқсоқилликни, барқарорликни сақлашдир. Азиз Ватанимизда адолат, дину-дённат, меҳр-оқибатни қарор топтиришдир. Биз учун Мустақиллик—Ол-лоҳнинг ўз эл-юртимизга инъом этган табиий бойликларга эгаллик қилиш, халқимиз кудрати, салоҳияти, ақл-заковатиға таяниб Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир инсон, ҳар бир оила учун муносиб ҳаёт қуриш. Келажак авлодлар учун озод ва обод Ватан қолдиришдир. Биз учун Истиқлол—мамлакатимизнинг жаҳонда обрў-

эътибори, шон-шавкатига кўтарадиган соғлом авлоднинг, ҳар жиҳатдан баркамол ва фидойи ўғил-қизларни тарбиялаш, вояга etkazиш ва бахтини қўришидир. Ҳар бир фуқаро учун миллати, ирки ва дини эътиқодидан қатъий назар—эркинлик, тенглик, биродарлик, муносиб шароит яратиб беришдир». Ҳа, бу шунчалик айтилган гап эмас. Унинг ҳар бир иборасида муқаддаслик гурури ва тўйгулари, фуқаролик масъулияти, бурчи, инсонға юклатилган бағоят шарафли вазифа, бурчи ҳудди қонун ва қонда тарзида ифода этилган. Халқимизнинг дилидаги бу ягона олий мақсад муборак ва муқаддас китобларда тилга олинган муштаракликнинг умум манфаати эканлигини кўрсатиб турибди. Бу бебаҳо қайдарлар, тўғрироғи миллий истиқлол гоғси-миллий ўзлиқни англашлик, миллат ва халқ тақдиридир. Аввало бу қондилар мамлакатни барча тизимларида фаолият кўрсатиб келаётган қалам

(Давоми 4-бетда).

Фидойиларимиз

МАТБУОТГА БАХШИДА УМР

Кўш ва ой нури асло жой танламайди. Оби-ҳаёт инъом этадиган сув ҳам шундай! Ҳаммасидан насибасига яраша фойдаланилади. Кўргуликнинг эса булардан фарқи жиҳати бор. Уни ўзи танлаган юртга, камситилган миллатга боғлайдилар. 80-йилларнинг ўрталарида Ўзбекистон деган юрт ҳам, ўзбек деган миллат ҳам "Қизил империя" намоёндалари нишонига учради. Чунки, бу саҳий Ватан, халқ доншмандлари бош бўлган бу қадимий миллатни обрўсизлантириш айнан бошқа халқлар учун "ибрат" бўлишини улар мўлжаллашган эди, албатта.

Тўғри, беш панжа борабар эмас. Бироқ, бугун миллат порахўр, босмачи бўлмайди. Бу аслида ҳаммага аён фалсафа. Москва десантчилари томонидан ноҳақ қамалган минг-минглаб кишиларимиз тақдири билан Президентимиз Ислоҳ Каримов ўзлари айнан шугулландилар ва уларнинг кўпларини озод этишда фаол қатнашдилар.

Абдулхамид ЧИНОРИЙ, доцент.

Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари орасида ҳам ўша йилларда озор чеканлар, ноҳақ ишдан олинганлар кўп бўлди. Ўзбекистон матбуотининг асосчиларидан бири Зиёд ака Есенбоевга ҳам кўп тазийқлар ўтказилганди ўшанда.

—Мана шу, Тошкент шаҳрининг ишчилар шаҳарчаси яқинидаги ҳозирги гвардиячи полковник Ҳўжаев кўчасидаги 88-бир қаватли уй. Бу уйда устоз Зиёд ака яшайдилар,— дея изоҳ берадилар халқимизнинг сеvimли ва ардоқли адиби Мақсуд Қориев биз билан суҳбатда.—Бу уйни у киши қайси пулига қурдирган эмишлар. Балки, пора ҳисобига қурдиргандир, деган шундай гаплар ҳам айтилган эди. Ҳозир Зиёд аканинг бу уйлари ҳозирги ўзбек магнатларининг ошхонасига ҳам арзимайди. Кулгин келади, не-не қора кунларни бошимиздан кечирмадик. Чорак аср Ўзбекистон Матбуоти кўмитасининг раиси бўлган, чорак аср республика журналистлар уюшмасига раҳбарлик қилган валлома, икки урушни бошидан кечирган мард ва баҳодир инсонга қўйилган бу тухматларни қаранг.

—Утган ишга саловат дейдилар, балким шундайди,—дея сўзларини давом эттиради Мақсуд ака.—Тарих, унинг ҳар бир зарраси, ҳар бир куни, барча яхши-ёмон воқеалари қандай бўлса, шундайлигича, борича, тўғри ўрганилмоғи керак. Тарихий ҳақиқат дегани шу! Тарихий бузиб ўргатишнинг хануз жабрини тортиб келаямиз. Юрт тарихи, унинг тарихи бу келажак авлод тарихига, унинг ўниб-ўсишига тўғри таъсир кўрсатади. Баъзан ноанқил хулосалар, чалкашиқларга олиб келади. Шу жиҳатдан олганда мустақилликнинг бизга берган улғу неъматини бу ҳақиқатни тўғри билиш, ўз тарихимизни борлигича ўрганишга имкон берганидир. Бўлмаса, юқорида зикр этиб ўтганим, оддий инсон Зиёд ака тақдири бу иштибоҳларга асосдир. Чунки, ўтган асрнинг қарийб 73 йили, айниқса, мустақил тузумнинг сўнгги ўн йили ўзбек халқи тарихида "огир" ва "қора" доғ бўлиб қолган эди. Худонинг ўзи бизга ато этган мустақилликгина бу огир ва қора доғларни рўй-рост аниқлашга имкон яради. Биз улғу халқимиз, бизнинг теран илдизларимиз мустаҳкам. Бу ҳақиқатни бугун ҳақон кўриб турибди. Мен эса Зиёд акага ўшаган ажойиб инсонлар борлигидан фخرланаман...

—Ха биз не-не кунларни кўрмадик. Зиёд акани Оллоҳ таоло алқаган инсон эканлар. У кишини ўзбек халқи севади, матбуотчилари эса доимо ҳурмат қилади. Унинг халқ бахтисаодати йўлидаги фидокорона меҳнатлари улғулашиб, Абу Райҳон Бериунин номидаги мукофот берилган. У киши "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими" фахрий унвонига сазовар бўлганлар. Уруш ва меҳнат майдонидаги кўрсатган жасоратлари ўнлаб орденлар ва медаллар, юзлаб "фахрий ёрлик"лар билан тақдирланган. Хуррият йилларининг ўзида "Жасорат" медали ва "Эл-юрт хурмати" ордени билан тақдирланганлар.

—Кўни кеча Зиёд бобони пойтахтимизнинг Мустақиллик майдонида учратиб қолдим. Салом-алиқдан сўнг:

—Тез-тез бу ерга келиб тураман. Бу гўша менинг учун муқаддасдир. Чунки, бу ердаги "хотира китоби"да менинг қуролдош дўстларимнинг ҳам номи бор. Уларни эслаб, ша-

хид кетганларга қуръон тиловат қилиб тураман,—дедилар. Сўзимиз ўз-ўзидан мустақиллик шукўҳига бориб тақалди. Бир танишимиз:—Мустақиллик ўзи нима берди?—деди даб-дурустан.

—Уйнаб гапирсанг ҳам, ўйлаб гапиргин, деган халқ ҳикмати бор-а, мустақиллик берган инъомларни санагига етиб бўлмайди-ку?! Ахир, дунё Ўзбекистонни таниди, ўзбек фарзандлари бугун хоҳлаган давлатига чиқиб келаёттир, она тилимиз давлат тили мақомини олди, диний ва умуминсоний кадриятларимиз тикланди. Энг муҳими қуллик нималигини билмайдиган янги авлод вояга етаяпти. Ҳа, қулликдан қутулдик. Узимизни-ўзалигимизни англаётимиз. Улғу боболаримиз номи, шаъни тикланаётганини айтмайсизми? Миллий ғоя, янги онг, янги тафаккур пайдо бўлди. Бу борада матбуот ва оммавий ахборот воситаларида кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ўзгарилар содир бўлди. Яна, айтаверайми?—дея сўрадилар устоз бояги ношуқр танишингизга қараб.

—Рост айтасиз. Ҳозирги баъзи бир қўйинчиликлар соясида билмасдан шундай деб қўйибман,—деди бояги киши ноўрин саволидан минг хижолат чекиб...

—Зиёд аканинг инсонийлик хусусиятлари ҳақида у кишининг дўстларидан бири, истеъфодаги ички ишлар полковниги Жўра Аъзамов шундай дейдилар:

—Маҳаллаимизнинг номини қўйиш билан боғлиқ бир бахслимунозара маҳаллаимизда бўлиб ўтган. Шунда Зиёд акам ўринларидан туриб "бу маҳаллада оқибатли инсонлар яшайди. Шунинг учун ҳам маҳаллаимизнинг номи оқибат бўлсин", дедилар. Шу-шу маҳаллаимиз "Оқибат" номи билан номланди.

—Меҳр-оқибат ҳақида ва матбуотимиз мураббийлари тўғрисида сўз кетганда кўпчилик Зиёд бобони бу соҳанинг билдимдони ва отахони дейдилар.

—Зиёднинг лақаби бақирок. Чунки, у доимо бақириб гапирди,—деди "Ўзбекистон Қаҳрамони", Халқ ёзувчиси Саид Аҳмад ака.—Бироқ, унинг қалбига заррача ҳам ёмонлик йўқ. У дўстларига, шогирдларига оқибатли ва меҳрли инсон. У ўтиб кетган дўстларининг ҳам оиласига, фарзандларига қўлидан келган ёрдамини аямай келади. Бундай одамлар узоқ яшайди, доим халқнинг эҳтиромига ва ҳурматига сазовар бўлади...

—Зиёд бобо учун июнь энг қутлуг, энг муборак ойлاردан бири ҳисобланади. Бу ойнинг 21 санасида ўзлари ва бош фарзандлари Алишер таваллуд топган. Бу ой у киши учун яна ҳам қадри ва унутилмаски, бу ойда мамлакатимиз Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари ўз касб байрамларини нишонлайдилар. Шу улғу кунларда Зиёд бобо 83 ёшга тўлдилар. Ўзлари эса матбуотчиларнинг ақин дўсти ва сардори бўлиб келаёттирлар. Зиёд бобо аслида ана шунанга инсонлар. У киши ҳақсизликни, ёлгонни, майда-чўйда гапларни ёқтирмайдилар. Айниқса, ҳаром лўқмадан ҳазар қиладилар. Ҳаётлари давомида миллий матбуотимиз софлиги ва ривожини учун доимо курашадилар. Биз ҳам у кишини қутлуг таваллуд кунлари ва муборак касб байрамлари билан чин дилдан табриқлаб, у кишига узоқ-умр, сийхат-саломатлик тилаб қоламиз.

Мустақил Республикамиз матбуотида радиожурналистларнинг ҳам ўз ўрни бор. Эфир тўлқинларидан таралаётган хилма-хил, овозаси оламни тутган бетакрор эшиттиришларнинг бунёдга келишида тажрибали, устоз журналист-Саидмурод Тиллаҳўжаев, Абдулхамид Ҳабибуллаев, Барно Ражабов, Маҳкам Рихсиев ва Деҳқонбой Хусановларнинг ҳиссалари беқийс.

СУРАТДА: радиожурналистика даргалари ўзаро мулоқотда.

Журналистиканинг истиқлол йиллари солномаси

- 1.1993 йил 18 июнь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши томонидан "Ахборотлаштириш тўғрисида"ги қонуни қабул қилинган.
- 2.1993 йил 3 сентябрь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши томонидан "Ўзбекистон Республикасининг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини белгилаш тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 3.1996 йил 5 сентябрь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Ношрилик фаолияти тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 4.1996 йил 17 сентябрь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Маллифлик ҳуқуқи ва шунга яқин ҳуқуқлар тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 5.1997 йил 26 апрель. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 6.1998 йил 10 январь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 7.1999 йил январь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Реклама тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 8.1999 йил 26 февраль. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Журналист кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида"ги қарори қабул қилинган.
- 9.1999 йил 9 сентябрь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Телекоммуникация тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.
- 10.2002 йил 12 декабрь. Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан "Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида"ги қонун қабул қилинган.

Сиз ушбу жозибали аёлни Ўзбекистон телевиденияси кўрсатувлари орқали кўп бор кўргансиз. У ўзининг сермазмун, долзарб эшиттиришлари билан томошбинлар назарига тушган таниқли тележурналист Муқаддасхон Холиқовадир.

Муқаддасхон дастлаб "Ахборот" редакциясида ишлади. Шу ерда калами чарчанди, маҳорати ошди. Айни пайтда у "Ешлар" телеканалининг "Давр" информაციон программасида муҳаррирлик вазифасини бажараяпти.

Муқаддасхон Холиқова асосан тиббиёт ва маданият соҳаларида долзарб, ҳаётини хабар ва аниқликлар тайёрлаб томошбинлар ҳўқмига ҳавола этади.

Журналистиканинг машаққатли изланиш йўллариини босиб ўтган Муқаддасхон ҳозирги кунда телевиденидаги моҳир ижодкорлар сафидан ўрин олган.

Биз Муқаддасхон Холиқовани ушбу шукўҳли кунларда касб байрамлари билан муборакбод этиб, элга хизмат қилишдек хайрли ишларда улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Нўрмонжон МУҲАММАДЖОНОВ, олган сурат.

Республикамизнинг энг йирик ва нуфузли банкларидан бири акциядорлик тижорат

«ПАХТА БАНК»И

мамлакатимиздаги барча оммавий ахборот воситалари ходимларини анъанавий касб байрамлари—

27 июнь—

Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини билан қизфин муборакбод этади.

Заҳматқаш қалам соҳибларининг сермашаққат эзгу ишларига омадлар тилайди.

Шу шукўҳли онларда барчаларингизга бахт-саодат, тинчлик ва саломатлик гўзаллик ҳамда самимият бир умр ҳамнафас бўлишини тилаб қоламиз.

Барча яхши ниятларингиз амалга ошсин!

«Пахта Банк»—фаровонлигингиз калитидир!

Эътироф

ҲАЁТ КЎЗГУСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ахли-Матбуот ва ОАВ вақиларига, яъни, журналистларга тааллуқлидир. Бизнинг кундалик ҳафталик, ойлик ва йиллик режаларимиз ана шу юқоридаги қайлар асосида мустақиллик учун хизмат қилмоғи керак.

Президентимиз томонидан мустақилликка берилган юқоридаги баҳо, нафақат журналистларга, балки барча фуқароларимизга ҳам тегишлидир. Уни Маърифатимиз билан таърифлаш ва унга доимо амал қилиб юришимиз лозим. Шу ўринда, яна қирғоқнинг келтириб ўтиши лозим топди.

«Журналист қувончи ва ташвишлари шунки, доимо янгиликлар изидан юрчи, бехаловат инсон намоян бўлади. Шу боис, одамлар матбуотга, радио ва телевиденига катта умид билан қарайдилар. Кўнгилларини очадилар, уларни ҳаётда энг зарур, энг содиқ дўст, ҳамроҳ сифатида қадрлайдилар.

Дарҳақиқат, киши бошига ташвиш тушганида, адолатсизликларга дучор бўлганида, ҳатто шифокорга айта олмайдиган сирларини ҳам умид билан журналистларга айтишди. Қонунларга ҳурматсизликдан, бюрократ раҳбар зулмидан озор чексанлар, бюрократ раҳбар зулмидан озор чексанлар, бюрократ раҳбар зулмидан озор чексанлар...

«Журналистларга асосланиб, «Истиқлол йилларида Ўзбекистон журналистлари тақдирини қандай ўзгаришлар бўлди» деган саволга жавоб беришимиз керак. Биринчидан, мустақилликка эришган давлатларда олиб борилаётган кенг қўламли ислохотлар жараёнини матбуотсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Давлатларро ҳамкорлик алоқаларини, ўзаро бори-келди, имзоланган ҳужжатларини, ички-ташқи сиёсатини, ҳаётимизда юз бериётган воқеа ва янгиликларини, ютуқ ва камчиликларини одамлар фақатгина ОАВ орқали билишди.

«Истиқлол йилларида мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотларни чуқурроқ, турли йўналишдаги меҳнат баҳоларини кенг ёритиб боришга ихтисослашган журналистларнинг аниқ авлоди етишиб чиқди. Байрам шукўнига монанд ҳолда улардан айримларининг исми-шарифларини тилга олиб ўтамиз. Улар асосан ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, таълим ва тиббиёт, спорт ва ҳуқуқ, молия ва иқтисод, сановат ва қишлоқ хўжалиги каби соҳаларга ихтисослашганлар. Буларга мисол қилиб Насриддин Мухаммадиев, Қокилбек Қаримбеков, Иброҳим Нурматов, Собир Қурбонов, Қўчқор Норқойил, Қўдус Аъзам, Аҳмад Хўжа, Гаффор Хотамов, Зариф Мирзақуллов, Анвар Бобоёв, Гофур Жамолов, Икром Утбосаров, Давлат Турдалиев, Эркин Холбоёв, Доғий Юсупов, Ҳабибулла Олимжон, Акбар Жонзоқов, Махмуд Абдулғайиёв, Қодиржон Собиров, Абдурауф Қоржоев, Нуриддин Очиллов, Зокиржон Қўзибоев, Қурбон Эшматовлар сингари заҳматкаш қалам соҳибларини таъкидлаш мумкин.

Шу билан бирга матбуот ва ОАВда фаоллик кўрсатиб келаётган бир қатор журналист олимларимиз ҳам борки, уларнинг чиқишларидан кўпчилик мамнун бўлмоқда. Нарзулла Жўраев, Муқимжон Қирғизбоев, Азамат Зиё, Рустам Жумаев, Муҳаммаджон Қуронов, Ибодулло Эргашев, Сайфиддин Жўраев каби шундай фидойи журналистларимиз билан ҳар қанча фахрлансан о.

Мамлакатимизда истиқлол йилларида журналист кадрлар тайёрлашга ҳам илҳом эътибор берилди. 1999 йил 26 февралда Вазирилар Маҳкамаси «Журналист кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорига имзо чекқанди. Бу ҳужжатнинг маъноси катта бўлди, унда таъкидлаб ўтилган вазифалар борасида қатор ҳайрли ишлар амалга оширилди.

Мамлакатимизда бир неча матбуот агентликлари, «Хуррият», «Моҳият», «Муштақил газетга»га ўхшаш газеталар фаолият кўрсатиб турибди. Энг муҳими журналистлар учун Миллий матбуот маркази очилгани ва у ерда ранг-баранг урчушулар, тақдирларнинг бўлиб тургани қувончлидир.

Истиқлол йилларида юқорида таъкидлаганимиздек, «27 июнь Ўзбек миллий матбуоти тугилган кўни» сифатида байрам қилинмоқда. Ҳар йили мамлакатимиз Президентидан матбуот ва ОАВнинг ходимларини ушбу байрам билан табриқламоқда. Энг илғор, фидойи журналистларнинг меҳнати давлат томонидан эътироф этилиб, уларга мукофотлар бериш аънаънага айланган қолди.

Биз, бугун 3-минг йилликнинг бошида турибмиз, яшашимиз. Умрғузарилик қанчалик ширин ва тотли, завқли бўлмасин, башар фарзанди учун туганмас орзу, бутун ҳаёт кеңиришидир. Ер юзи эса қалқиб турибди. Бир томонда диний экстремизм ва халқро терроризм ҳаф солса, иккинчи томондан ҳар хил бедаво касалликлар, табиий офатлар жужуқ қилиб турибди. Демак, Матбуот ва ОАВнинг қиллари олдида қурраи заминдаги хох қувончи, хох қайғули воқеа-ходисаларни фақат ҳалоллик билан ёритишдек қоят шарофли вазифалар турибди. Олиб борилаётган ислохотларнинг талаблари кўп қиррали. Энг муҳими, мустақиллик йилларида миллий журналистикага тамал тоши қўйилди, шаклланди. Мозийга назар, ўзликни англаш, истиқлол юқорига содиқлик эътиқоди юзга келди. Ватан, миллат ва унинг бугунги, нурли келажак ҳақида қайғуриш журналист аҳлининг шурдига ниш урди. Хали ўрганиши, изланиши ва тадқиқот йўлидаги саъи-ҳаракатлар эса яна ва яна давом этаверади.

Абдулхамид ҲАБИБУЛЛАЕВ, журналист.

лиги, ҳамма олиши мумкинлиги, очиклиги ва ҳаққонийлигидан иборатдир», дейилган. Хозир журналист ана шу қонундан фойдаланиш имкониятига эга бўлди.

Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги қонунида: «Ҳар ким ОАВда чиқши, ўз фикр ва эътиқодини баён этиши, ҳуқуқига эга». Эким: «ОАВнинг тахририяти муассис томонидан тузилади ҳамда ушбу қонун, бошқа қонун ҳужжатлари, ўз устави (Низом) асосида иш олиб боради»,—дейилган.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикасининг Парламенти томонидан матбуот ва ОАВ учун ўндан ортик қонунлар қабул қилинган. Бу—матбуотимиз салнома си қилганлигидан ҳам далолат беради. Қалам аҳлига ўз навабатида давлат бошқарувида ҳам эҳтиёж сезилиб турибди. Бунинг иккинчи қақриқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайланган депутатлардан билсан ҳам бўлади. Хозир парламентда 25 га яқин қалам аҳлининг вақиллари фаолият кўрсатиб турибди.

«Миллий истиқлол гоёси: асосий тушунчалар ва тамойиллар», рисоласи жамиятимизнинг барча қатламларида олиб борилаётган гоёвий-тарғибот ва маънавий-маърифий ишларни қулайтиришга жиҳдий туртки бўлди ва у бу жаҳда назарий, амалий ишлар йўналишини белгилаб олишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Оммавий ахборот воситалари жамоатчилик фикрини шакллантириш, миллий истиқлол мафқурасини халқимиз, аввало ёш, ўсиб келаётган авлод онгига синдиришда алоҳида ўрин тутуди. Улар маънавий-маърифий ислохотлар жараёни, бу борадаги муаммолар, жамият ҳаётининг турли қирраларини тезкорлик билан ақс эътирадиған энг самарали воситадир. «Туртинчи ҳокимият» ҳисобланган ОАВни турли хил фикрлар, ранг-баранг қараш ва ёндашуларга кенг йўл очиб бериши, ҳаётимизда рўй бериётган янгиликларни ва ўзгаришларга одамларнинг онгли муносабатини уйғотиши, ҳолислик ва ҳаққоний таъмоийилларига таъниб фаолият кўрсатиши тақозо этади.

Истиқлол йилларида мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотларни чуқурроқ, турли йўналишдаги меҳнат баҳоларини кенг ёритиб боришга ихтисослашган журналистларнинг аниқ авлоди етишиб чиқди. Байрам шукўнига монанд ҳолда улардан айримларининг исми-шарифларини тилга олиб ўтамиз. Улар асосан ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, таълим ва тиббиёт, спорт ва ҳуқуқ, молия ва иқтисод, сановат ва қишлоқ хўжалиги каби соҳаларга ихтисослашганлар. Буларга мисол қилиб Насриддин Мухаммадиев, Қокилбек Қаримбеков, Иброҳим Нурматов, Собир Қурбонов, Қўчқор Норқойил, Қўдус Аъзам, Аҳмад Хўжа, Гаффор Хотамов, Зариф Мирзақуллов, Анвар Бобоёв, Гофур Жамолов, Икром Утбосаров, Давлат Турдалиев, Эркин Холбоёв, Доғий Юсупов, Ҳабибулла Олимжон, Акбар Жонзоқов, Махмуд Абдулғайиёв, Қодиржон Собиров, Абдурауф Қоржоев, Нуриддин Очиллов, Зокиржон Қўзибоев, Қурбон Эшматовлар сингари заҳматкаш қалам соҳибларини таъкидлаш мумкин.

Шу билан бирга матбуот ва ОАВда фаоллик кўрсатиб келаётган бир қатор журналист олимларимиз ҳам борки, уларнинг чиқишларидан кўпчилик мамнун бўлмоқда. Нарзулла Жўраев, Муқимжон Қирғизбоев, Азамат Зиё, Рустам Жумаев, Муҳаммаджон Қуронов, Ибодулло Эргашев, Сайфиддин Жўраев каби шундай фидойи журналистларимиз билан ҳар қанча фахрлансан о.

Мамлакатимизда истиқлол йилларида журналист кадрлар тайёрлашга ҳам илҳом эътибор берилди. 1999 йил 26 февралда Вазирилар Маҳкамаси «Журналист кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорига имзо чекқанди. Бу ҳужжатнинг маъноси катта бўлди, унда таъкидлаб ўтилган вазифалар борасида қатор ҳайрли ишлар амалга оширилди.

Мамлакатимизда бир неча матбуот агентликлари, «Хуррият», «Моҳият», «Муштақил газетга»га ўхшаш газеталар фаолият кўрсатиб турибди. Энг муҳими журналистлар учун Миллий матбуот маркази очилгани ва у ерда ранг-баранг урчушулар, тақдирларнинг бўлиб тургани қувончлидир.

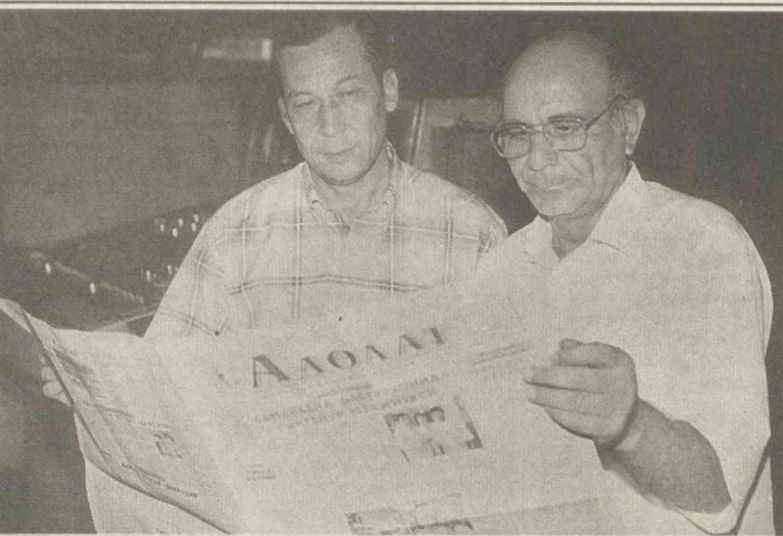
Истиқлол йилларида юқорида таъкидлаганимиздек, «27 июнь Ўзбек миллий матбуоти тугилган кўни» сифатида байрам қилинмоқда. Ҳар йили мамлакатимиз Президентидан матбуот ва ОАВнинг ходимларини ушбу байрам билан табриқламоқда. Энг илғор, фидойи журналистларнинг меҳнати давлат томонидан эътироф этилиб, уларга мукофотлар бериш аънаънага айланган қолди.

Биз, бугун 3-минг йилликнинг бошида турибмиз, яшашимиз. Умрғузарилик қанчалик ширин ва тотли, завқли бўлмасин, башар фарзанди учун туганмас орзу, бутун ҳаёт кеңиришидир. Ер юзи эса қалқиб турибди. Бир томонда диний экстремизм ва халқро терроризм ҳаф солса, иккинчи томондан ҳар хил бедаво касалликлар, табиий офатлар жужуқ қилиб турибди. Демак, Матбуот ва ОАВнинг қиллари олдида қурраи заминдаги хох қувончи, хох қайғули воқеа-ходисаларни фақат ҳалоллик билан ёритишдек қоят шарофли вазифалар турибди. Олиб борилаётган ислохотларнинг талаблари кўп қиррали. Энг муҳими, мустақиллик йилларида миллий журналистикага тамал тоши қўйилди, шаклланди. Мозийга назар, ўзликни англаш, истиқлол юқорига содиқлик эътиқоди юзга келди. Ватан, миллат ва унинг бугунги, нурли келажак ҳақида қайғуриш журналист аҳлининг шурдига ниш урди. Хали ўрганиши, изланиши ва тадқиқот йўлидаги саъи-ҳаракатлар эса яна ва яна давом этаверади.

Абдулхамид ҲАБИБУЛЛАЕВ, журналист.

Биз Моҳуббат Жамол ўгли Аслоновни доимо қайроқ иш устида учратамиз. Минг-минглаб хонадонларга кириб бораётган газеталарнинг сифатли чиқиши «Шарқ» нашриёт-матбаа акционерлик компаниясининг кўпчилик ишчи-хизматчилари катори у ҳам масъуль. Ҳаётининг жонидилдан севган, 1969 йилдан буён мазкур жамоада ишлаб келган, газеталар мажмуи раҳбари даражасига ҳам кўтарилган Моҳуббат Жамол ўглининг кўрчлиги ўзига тўғри ҳисобланади. Таниқдошлари, таниш-билишлари уни ўчатиб қолишганида «Ўзимизнинг йиши», дея олқишлашади. Хозир «Шафқатга» чикганига қарамай кадрдон жамоасини тарқатгани йўқ. Энг таъжиробали уста сифатида газеталар чоп этилаётган ҳафтада сифатини назорат қилиб боради. Ишларини самарасини кўрганида эса «Ўзбекистон тўлиқинланади. Бугун у кўпчилик фидойилар катори соҳа мутахассисларининг аъло вақиллари бўлишми қувончли натижалар билан кўтиб олмақда.

СУРАТДА: Моҳуббат Жамол ўгли Аслонов ва унинг бошлиғи Абдулхамид Махмудов билан.

Ҳамкасблар ижодидан

Очиги эсламай дейману, лекин туриб-туриб алам қиларкан-да, қишига. Сиз унинг мушугини «пиш» демасангиз, у сиз ҳақингизда кўпчилик ўртасида бўлмагур гаплар қилса. Шодивойнинг бугунги мажлисдаги гапларини айтаман-да.

«Эшис узка, мундоқ кўракин кўтариб юринг!» Одамлар билан муомалада ўз қадрингизни ерга урмагн! Лаганбардорлик-муомалани ёнғини ялаган, мунтаҳам, луттибёз одамлар иши»,—дейди-я, уялмай-нетмай. Тонган гапларини қарагн: чаёндек қақди. Дўст бўлсанг қулоғимга айт. Бетга чопар. Тил суякис деб озгин-га сиздангнни айтаверасангиз? Уша гап деганингиз ҳам нуқта, вергули бўлади. Одамзода эса юз-хўлати... Лаганбардор эмилсангн... латхали эмилсангн... Вой, бировни қўрқалмайдиган-эй. Мана, билим юртига ишга келганимдан буён ўтган ярим йилни, одамлар билан қилган муомалаларимни эслаганман, сира қингир жойи йўқ...

Аслида ўзим қўнғилчан, мулоимий табиятли, хушфўэл, сертакаллуп одамман. Билим юртида ҳаммамни директордан тоғиб фароратча хурматини жой-жойига қўйма. Аҳён-аҳён «бор-э, менга нима» дейман, ичимда. (Деворингиз ҳам қулоғи бор-да). Шунча, пой-тузимман. Нима ҳам қилардим, оддий кўпчилик одамман... токи бирор каттароқ одам бўлганча, энди...

Директор басавлат, сёрсоқ-қилди. Тўғриси, билим юртида ундан илмисиз одам йўқдек туюлади менга. Аммо унинг қўрқини қўрмаган, ўз-ўзидан буқилиб қўрагимга келиб қолади, гавадм олдинга эгилиб, тилим мулоимлашади, қўларимга, лабларимга қулқ қўнади. Бу қўрқоқликдан эмас, кўрқоқларнинг ўзим ёмон қўраман. Бу салобат боошич бўлса қарак. Бўлмаса директорни зиярича жиним сўймайд. Бирок хурмат қиламан. Айнақча, у билан шамхат уйнаганда. Тош терилдимни, ютқа...

Директор ўринбосари бор. Исми Маъруф. Шляпа кийиб юради, гўё жонини қойиб қўйгандек. Шляпа худмай бошига ярашса ўлай агар. Яна ўзини билангондек тутуди. Қулиб гапирса ҳам менга шубҳали қўрамади. Уни ҳам хурмат қиламан. Ахир директор йўрида (базан турли хил шахсият ишлар билан йўқлиб кетши олдимики бор) у қишидан сураимиз-да уркамизини... Бир завучи бу парканга, юзлари арчилган пивёдек силқик. Бошида соч туғул тухдан асар йўқ. Қарашлари-ю, гапиршиларигача совуқ-қиншингиз ўси. Лақаби ҳам ўзига мос «антарктида». Умида қулмаган экан. Унга қўзим тушса, танимини титроқ босади. Қўзи ҳам мушукничи сингари қўрқинчи, зангори қўларини лўқ қилиб...

«Мен сизга айтсам...»

Ҳажвия

бига дучор бўлганман: ўтирсам ўпқ дейди, турсам сўпқ. Базур қайта-қайта ютқазиб катталарнинг хурматлашини ўрганиб олдим.

Директор ўринбосари бор. Исми Маъруф. Шляпа кийиб юради, гўё жонини қойиб қўйгандек. Шляпа худмай бошига ярашса ўлай агар. Яна ўзини билангондек тутуди. Қулиб гапирса ҳам менга шубҳали қўрамади. Уни ҳам хурмат қиламан. Ахир директор йўрида (базан турли хил шахсият ишлар билан йўқлиб кетши олдимики бор) у қишидан сураимиз-да уркамизини... Бир завучи бу парканга, юзлари арчилган пивёдек силқик. Бошида соч туғул тухдан асар йўқ. Қарашлари-ю, гапиршиларигача совуқ-қиншингиз ўси. Лақаби ҳам ўзига мос «антарктида». Умида қулмаган экан. Унга қўзим тушса, танимини титроқ босади. Қўзи ҳам мушукничи сингари қўрқинчи, зангори қўларини лўқ қилиб...

«Мен сизга айтсам...»

Ҳажвия

бига дучор бўлганман: ўтирсам ўпқ дейди, турсам сўпқ. Базур қайта-қайта ютқазиб катталарнинг хурматлашини ўрганиб олдим.

Ола-була қилиб турнақатор тишлар қўйдирган, қўларини чакчайган, хиринглаб гапирадиган кекса бир муаллим бор. Ҳеч ким менсимайди уни. Лекин мен анчадан буён уни ҳам ҳеч иккиланмай хурмат қилганман. Эшитишимча тағи-эоти пишди одамлардан экан. Кейин чироилиқина бўйи етган қиз бормиш. Хали буйдоқми, бошимизда Худонинг қарзи...

Бир ошпази бор, ҳамма уни «шеф» деб қақиради. Дунёнинг хушқадқлиги унда. Сураганини болаларнинг хақи демай бир пастда хозир нозир қилади. Тили шакардан ширин. «Домлажон нима керак? Гўшти, ёғми? Ҳеч бўлмаса туҳум ола кетинг, қаққиллаб-шўқиллаб қўрасиз...» Сертакаллуплики қараган, мендан ҳам ўтади-я. Шундай одамни хурмат қилмай бўладими?

Хуллас, қиссадан ҳисса дегандек, хозирча қичкина одам бўлса-да, барчанинг оғзидамиз (қўз тегмасин) ўтган кучи бир ўтиришда директор ҳам, завуч ҳам қайро устида мени тоза мактади. «Уш, устидаги, чаққон, зйрак кадр», деб. Ҳатто завуч тескари қараб турганда директор қулоғимга пичирлаб: «Стажингиз етганда-ку завучлики олиб берардим», дейди. Шу кетишимиз бўлса, келажакда орзумини ушатиб, оз-моз кўтарилиб қолса ажаб эмас.

Энди ўзингиздан қорлар гап йўқ. Шодивой бекорларни белташини айтибди. Характеримда ҳам, муомалаларимда ҳам грамм ортика жойи йўқ; ҳаммаси шароити мосу. Ахир ўсаман деган одам... Тўғрими?

Хайтовур дардим анчангн енгиллашди. Шунга айтса керак-да «гапни гапир ўқанга, жонни жонга суқанга», деб. Ҳа, айтмоқчи, ёддан қутариллишига оз қолдиби. Суларимни бўлмай эшитганингиз учун сизга ҳам хурматим ошиб кетяпти...

Аҳдам ДАМИНОВ.

Ўқинг, қизиқ! НЕГА ЧАПДАН ЎНГГА ЁЗАМИЗ?

Маълумки, дунёдаги барча харфли ёзувлар илк алифболи ёзув ҳисобланувчи финикия ёзувидан келиб чиққан. Бу ёзув эса ўнган чапта ёзилган. Ундан тарқалган барча қадимий ёзувлар ҳам ушбу йўналишни қўллаган. Унда нега биз ва дунёдаги бошқа кўплаб халқлар ўз ёзувларида чапдан ўнганга бўлган йўналишни қўллайди? (Бундан араб ва иврит ёзувлари мустаснодир).

Бу саволга жавоб беришдан аввал илк алифболи ёзув нега айнан ўнган чапта бўлган йўналиш билан ихтиро этилганлигини аниқлаб олайлик. Профессор М.Исҳоқов инсон ёзув қуролини ўнганга қўлашгани учун ёзувнинг ўн тарафдан бошланганлигини таъкидлаб, бундан ташқари ўн тарафнинг устунлигига ўшбу томоннинг турли хил диний оқимларда муқаддаслиги ҳам сабаб бўлиши мумкин.

Энди қайтсангиз совилимизга бўйсунган, чапдан ўнганга бўлган йўналишни юнонлар киритган бўлиб бунга ўзига хос сабаблар бўлган. Маълумки юнонларнинг финикия ёзувининг ўзлаштирилиши тахминан миллоддан аввал VIII асрларга тегишлидир. Илк юнон ёзувининг энг қадимий топилмаси (миллоддан аввал VIII-VII асрлар) Фера оролидаги тоғда да ўйилган ёзувлар ҳисобланади. Бу ёзувнинг йўналиши ўнган чапта бўлган. Аммо шифа қилинган бу йўналишга ўз ноқулай эканлигини аниқланган. Котиби мисрани тугатиб жумани ўнганга олиб ўтаман дея уни чапга юбориши мумкин эди. Шунинг учун юнонлар чапдан ўнганга бўлган йўналишни қўлаш бошлайдилар. Миллоддан аввал VI асрга келиб бу йўналишнинг қўлланилиши бутунлай жорий қилинади.

Дунёдаги барча европа ёзувлари, шу жумладан биз қўлаётган кирилл ва лотин ёзувлари қадимги юнон ёзувидан келиб чиққан. Айни шу сабабли биз чапдан ўнганга бўлган йўналишни қўлашимиз.

Ҳа, айтганча ёзувда ва бошқа турли хил ишларни бажаришда биз кўпроқ айнан ўнган қўлимизни ишлатамиз.

Ҳақиқатдан ҳам, нимага айнан ўнган қўлини? Бунга қандайдир сабаб мавжудми? Инсон пайдо бўлиб барча ишларни ўз ўзидан ўнганга бажара бошлаганини ёки бу ҳодисага маълум бир нарса сабаб бўлганини? Қўйидаги маълумот ушбу масалга оз бўлса ҳам ойдинлик киритиши мумкин.

Маълумки, инсоннинг тарихининг энг қадимгиси деб ҳисобланувчи палеолит, яъни қадимги тош даври Шель ва Ашель каби эраларга бўлинади. Ушбу даврларнинг ўзига хос турмуш тарзи ва меҳнат қуроллари мавжуд бўлган. Шель даврининг шундай қуролларидан бири «чопки» ҳисобланади. Унинг бир томони учли, қарама-қарши томони эса текис бўлганлиги учун қўл билан ушлашга қулай бўлган. Бу қўл чопқиси жуда ҳам универсал бўлиб ўтириликни талаб қилувчи барча ишларда ишлатилган: чопиш, кешиш ва ҳоказо. Бу қурол ҳимоя воситаси сифатида ҳам амалда бўлган. Шунинг учун ҳам у Шель даврининг амалдаги асосий иш қуроли ҳисобланган.

Қизиғи шундаки, ушбу қуролни айнан ўнганга қўл билан ушлаш қулай бўлган. Бунда чопқининг нафақат учини, балки четдаги томонини ҳам ишлатиш мумкин бўларди. Балки, айнан шу даврдан бошлаб инсон ўнган қўлини кўпроқ ишлатишга шайлишига ҳазирги пайтга келиб ўн қўлнинг устунлиги келиб чиққан бўлиши мумкин.

Дилноза АКБАРОВА, Тошкент давлат шарқшунослик институтининг III-курс талабаси.

Газетхон илҳоми

ҚАЛДИРҲОҒГА ҚЎШИҚ АЙТГҀМ

Умрим йўлларидан бораман аста, Кўнғилда бир олам умид, иштиёқ. Қизгалдоқ очилган қирлар хув, пастда, Наяматак гулидан тердим бир қучоқ.

Ёшлигим йилларинг баридан тутиб, Қалдиргоқ қанотин силкиб ўтади. Армонли кўнғилнинг гамин унатиб, Турнақўз бўлоқлар сувалар тутибди.

Лаҳзалар бир нафас шамолдек олиб, Кўнғилмин севинчга бурқаб қайтаман. Умрим тонгларидан масрурман тулиб, Қалдиргоқ шаънига қўшиқ айтман.

ТЕРМУЛАМАН ЙЎЛИНГГА

Айтиб берган эртақларингни, Авайлайман, бағримга босиб. Елг севгининг куртакларини, Елга соқидим, ирмоқдай шовиб.

Маънос термуламан йўлинигга, Йўларим шошай сөн томон. Мен қараб қолгандай қўлинигга Келмаслигинг бўлди кўп ёмон!

Бекзод ҚУВОНДИҚОВ.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармаси йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармасининг имтиҳон олиш ва қайта техник қўриқдан ўтказиш бўлимида ўз касбига сиқидилдан меҳр қўйган жонқуяр ходимлар ишлашади. СУРАТЛАРДА: 1. Ёлим бошлиғи, милиция подполковниги Фахриддин Халилов, йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармасининг кат...

Шуқуқ

ЁНИБ ИЖОД ҚИЛИШ ЗАМОНИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Тўғрида гап борди. Масалан, журналист бир шикоятчи ўрганайтганида биринчи тараф бор вақиларини айтиб ўтади, иккинчи тараф бўлган тергов, суд органлари ходимлари эса аниқ маълумот беришдан қочадилар. Агар суд ўзи чикарган қарорга ёки ҳукмига қонуний ёндашган бўлса, маълумот беришдан қочқининг нима қерағи бор, деган фикрга бора-сиз?

Журналистларимиз теран таҳлилий мақола ёзишлари учун икки томон ҳам бор гапни аниқ айтишлари талаб этилади. Бу бошқа соҳаларга ҳам тегишли гап.

Бугунги кунда ўз соҳасининг билимдон журналистлари пайдо бўлаётгани кишини қувонтиради. Хозирги давр Президентимиз таъбири билан айтганда ёниб, қуйиб фидойиларча яшашни тақозо этади. Шу маънода журналистлардан ҳам ёниб ижод қилиш, давринг салоҳиятли муаммоларини дадил қўтариб чиқиш тақозо этилади. Ахир, ёниб ижод қиламан, деганга барча имкониятлар етарли.

Зокиржон ҚЎЗИБОВЕВ, Ўзбекистон радиосининг «Инсон ва қонун» эшиттириши муҳаррири.

Та инспектори, милиция майори Баҳром Исमतов билан иш пайтида. 2. Бошқарма ходими, милиция капитани Эркин Нормуродов ва катта инспектор, милиция майори Талъат Маҳмудов навабдаги мижозинг транспорт